

UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI
Càtedra URV per a
l'Estudi del Fet Casteller

Anualitat 2023

Memòria explicativa del projecte

D'acord amb el Pla de treball previst, la Càtedra URV per a l'Estudi del Fet Casteller ha impulsat durant el 2023 set línies de treball:

1. La generació de coneixement al voltant del Fet Casteller.
2. La generació i difusió de materials didàctics i divulgatius del Fet casteller.
3. Jornada de reflexió i anàlisi sobre una temàtica castellerà.
4. La difusió de conceptes científics, utilitzant el fet casteller com a fil conductor.
5. La recerca en l'àmbit de la seguretat i la prevenció de lesions castelleres.
6. La creació d'un espai de formació per a futurs investigadors i experts del fet casteller.
7. Difusió de les activitats de la Càtedra.

1. La generació de coneixement al voltant del fet casteller.

La Càtedra ha donat continuïtat l'any 2023 a l'elaboració de tesis doctorals i de treballs de recerca de batxillerat al voltant del Fet casteller i ha iniciat una col·laboració amb el Centre de Prospectiva i Anàlisi dels Castells (CEPAC), per a el finançament conjunt de l'Ajut CEPAC/Càtedra URV per a l'Estudi del Fet Casteller.

1.1. Suport a la recerca de batxillerat i universitària.

La Càtedra URV per a l'estudi del fet casteller va convocar el passat 10 d'octubre de 2023 dues beques suport a la realització de tesis doctorals sobre el fet casteller a la URV (annex 1).

La beca s'ha adreçat a les persones interessades en matricular un projecte de tesi doctoral relacionat amb l'estudi del fet casteller, dins d'un Programa de Doctorat de l'Escola de Postgrau i Doctorat de la Universitat Rovira i Virgili.

Cadascuna de les dues beques serà per un import de 545,62 euros, que equival al cost de la matrícula de la tesi per al curs 2023-2024.

En data 17 de novembre del 2023, reunida la comissió formada per les persones que ostenten la direcció de la Càtedra URV per a l'estudi del fet casteller, la subdirecció de la Càtedra URV per a l'estudi del fet casteller, la direcció de la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya i la presidència de la Colla Vella Xiquets de Valls, van resoldre l'adjudicació de la convocatòria de dues beques de suport a la realització de tesis doctorals sobre el fet casteller a la URV al Sr. Josep Maria Cortés per a la realització de la tesi doctoral sobre la regulació del fet casteller com a patrimoni cultural immaterial i

al Sr. Arnau Montoya per a la realització d'un tesi doctoral sobre el Paisatge Cultural de les Places Castelleres- (Annex 2).

Paral·lelament, la Càtedra URV per a l'estudi del fet casteller ha donat suport durant l'any 2023 a la realització de dos treballs de recerca de batxillerat. A continuació s'exposen les dades identificatives dels treballs, així com els objectius i les conclusions més rellevants.

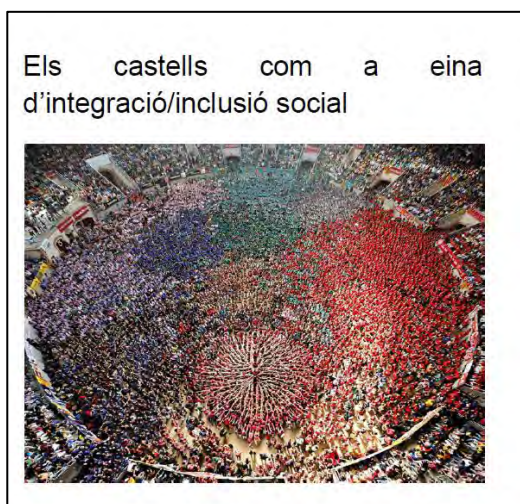
El treball següent ha estat codirigit per Francesc Valls Fonayet, Llicenciat en Sociologia, Professor Lector del Departament d'Infermeria de la URV.

Títol: Els castells com a eina d'integració/inclusió social (Annex 3)

Alumne: Joan Oller Tolrà.

Tutora: Claudia Ros Mencia.

Centre de secundària: Institut Narcís Oller de Valls.

Aquest treball aborda la funció dels castells com a eina d'integració i inclusió social. L'estudi explora el paper que aquesta tradició catalana juga en la creació d'un entorn d'acollida i cohesió. S'analitzen les experiències de colles castelleres a través de diverses perspectives i es destaca el seu impacte en la formació de la identitat cultural i la promoció de la diversitat. Les conclusions demostren que els castells no només són una manifestació cultural, sinó també una plataforma per a la inclusió i la participació

de diferents grups socials. Aquesta recerca posa de manifest la importància de preservar i promoure aquesta tradició com a element fonamental de la cohesió social a Catalunya.

Un altre treball ha estat codirigit per Roger Cabré Rodón, Doctor en Física i Professor Titular d'Universitat del Departament d'Enginyeria Electrònica, Elèctrica i Automàtica de la URV.

Títol: La física dels castells. (Annex 4)

Alumna: Aitana Vara Rojo.

Tutor: Amadeu Borges.

Centre de secundària: Institut Martí i Franquès de Tarragona.

LA FÍSICA ALS CASTELLS

Aitana Vara Rojo
Departament: Tecnologia
Tutor: Amadeu Borges
12 / 01 / 2024

Resum: “He centrat el meu treball de recerca en descobrir si és possible aconseguir un mètode que em pugui ajudar a calcular la viabilitat del castell amb dades físiques, només tenint en compte alguns factors com l'alçada, el pes i el grau d'inclinació podríem pensar que és possible. Per verificar-ho, me centrat en el càlcul de les forces que es produeixen durant la realització d'un castell. He emprat dos mètodes diferents de càlcul. Per donar-li utilitat aquests càlculs he creat una aplicació que permet fer simulacions de possibles combinacions de persones en una estructura casteller. Un cop analitzats els càlculs i amb informació per altres vies he constatat que els resultats finals

seran útils, però no determinants a l'hora de saber si es podrà finalitzar el castell.”

1.2. Celebració d'un Conveni específic entre la URV i el Centre de Prospectiva i Anàlisi dels Castells (CEPAC), per tal de col·laborar en l'Ajut CEPAC/Càtedra URV per a l'Estudi del Fet Casteller.

A l'Annex 5 s'inclou el Conveni específic, el qual es va signar el setembre de 2023.

Aquest Ajut s'atorga a un projecte de recerca per una temàtica casteller concreta. La creació d'aquest conveni i la col·laboració en l'Ajut ha permès a la Càtedra la seva implicació en la recerca desenvolupada.

La implicació econòmica del conveni per part de la Càtedra és del finançament del 50% de l'import total de l'Ajut. L'import total de l'Ajut és de 8000 €, si bé aquest pagament es realitza de forma escalonada segons consta a les Bases de l'Ajut (Annex 6), les quals surten publicades tant a la pàgina web de la Càtedra com a la del CEPAC.

El 6 de novembre del 2023 es va reunir el jurat, i es va atorgar l'Ajut al projecte “Propostes per optimitzar el Concurs de Castells i la Taula de Puntuació”, amb una valoració de 8 punts sobre 10, presentat per Carles Esteve Robert, Enric Güell Penas i

Pau Ricomà Vallhonrat. L'Annex 7 conté la memòria del projecte presentat i l'Annex 8 l'acta de resolució.

1.3. Projecte editorial sobre “Recerca històrica sobre l’origen del fet casteller”.

La càtedra finança l’elaboració del tercer volum de la col·lecció “Els Xiquets de Valls. Origen i història dels castells”, que portarà per títol “**Fer Xiquets de Valls és fer castells. Primera època d’or (1850-1889)**”, que mostrarà com el fet casteller vallenc, un cop arrelat a Valls i a la zona castellera tradicional, viurà un dels períodes més importants en quant a construccions castelleres – conegut com la primera època d’or (1851-1889)-. L’estudi d’aquest període ens permetrà analitzar gairebé cinquanta anys de la història del nostre país per entendre com tots aquest factors van influir en la vida dels Xiquets de Valls i en l’activitat castellera que anaven exportant de plaça en plaça, fins a convertir-se en un referent que ha arribat als nostres dies.

Coincidint amb la segona meitat del segle XIX, els castellers vallencs van viure un període excepcional en quant a castells (primer amb els castells de nou folrats, després el 5 de 8, el 2 de 7 i el 3 de 8 aixecats per baix, el 4 de 9 net, el 5 de 9 amb folre, entre d’altres) però molt complicat en l’àmbit social i econòmic.

Durant aquest període de temps es farà el buidatge d’alguns arxius de la zona tradicional castellera per reunir tota la documentació necessària. La investigació permetrà analitzar com es va produir la consolidació del fet casteller vallenc i com va donar pas a la primera època d’or i l’expansió d’aquesta activitat per àmplies zones de Catalunya.

De la bibliografia publicada sobre la qüestió és imprescindible la dirigida per Pere Català i Roca, *Món Casteller*, que tracta el fet casteller des dels seus orígens fins al 1981, any en què es va publicar. El llibre fa referència a les diferents etapes i destaca les actuacions més importants, les problemàtiques que van viure i com es van adaptar, però no aporta gaire informació sobre la manera d’organitzar els grups ni els castellers ni el moment en què vivien. Pel que fa al període que ens ocupa, només fa referència a algunes de les actuacions i, en cap cas, no analitza com es gestionaven els grups o la relació amb el poder. En definitiva, és una recopilació cronològica de tot allò que es coneixia del fet casteller fins al moment. Finalment, pel que fa als castellers, només cita els que surten a la premsa per haver aconseguit un castell important.

Una altra obra significativa és la de Francesc Blasi i Vallespinosa, *Els castells dels Xiquets de Valls*, que es va publicar la segona edició el 1948 i que relata algunes de les tensions polítiques de manera molt imprecisa però no aprofundeix ni en les causes ni en les conseqüències.

A partir d'aquí, la bibliografia generalista i anàlisi queda òrfena. Es troben altres publicacions de caràcter localista que es dediquen a repassar les actuacions que es van produir en un municipi determinat. Alguns exemples poden ser:

- FERRANDO I ROMEU, Pere i CUSINÉ VIA, Fèlix Josep. *Cent anys de castells (1876-1976): entorn de la família Cusiné de Vilafranca del Penedès* (2011).
- FERRANDO I ROMEU, Pere: *El Penedès Casteller, pàgines d'història* (1998).
- FERRANDO ROMEU, Pere; TARÉS MARTÍ, Joan, *Els altres Xiquets de Valls: l'exemple de l'Espluga de Francolí* (2003).
- MIRALLES I FIGUERES, Eloi: *Castellers de Vilafranca. Precedents: Valencians i Xiquets. Primera Època: 1948 – 1956* (2013).
- SOLSONA LLORENS, Lluís; *La festa major de Torredembarra (1849-1950), segons la premsa* (2005).

A banda d'aquestes fonts s'ha utilitzat altres tant del tema casteller com de caràcter històric, polític i social que es poden consultar a la bibliografia. De tota manera no hi ha cap treball que tingui una visió global del període objecte d'estudi i que tracti d'integrar tots els aspectes que abasten el món casteller.

Pel que fa la investigació, entre el 2020 i el 2022 ja s'ha explorat de manera exhaustiva les fonts documentals dels següents arxius, tant públics com privats:

- *Arxiu Comarcal de l'Alt Camp (ACAC):*
- *Fons Municipal de Valls.*
- *Fons Municipal de Cabra del Camp.*
- *Fons Impremta Castells.*
- *Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès (ACAP):*
- *Fons Municipal de Vilafranca.*
- *Arxiu Comarcal del Baix Penedès (ACBP):*
- *Fons Municipal de l'Arboç.*
- *Fons Municipal de la Bisbal del Penedès.*
- *Fons Municipal del Vendrell.*
- *Arxiu Comarcal de l'Anoia (ACAN):*
- *Fons Municipal d'Igualada.*
- *Arxiu Comarcal del Garraf (ACGAF):*
- *Fons Municipal de Vilanova i la Geltrú.*
- *Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà (ACCB):*
- *Fons Municipal de Montblanc.*
- *Centre de Documentació Castellera de Catalunya (CDOCA), Valls:*
- *Fons Francesc Francin Veciana (de 1849 a 1900).*
- *Fons fotogràfic.*
- *Arxiu Municipal de Valls (AMV):*

- *Fons Municipal.*
- *Arxiu Històric de Tarragona (AHT):*
- *Fons municipal*
- *Arxiu Municipal de Tarragona (AHCT).*
- *Arxiu Municipal de Torredembarra (AMTO).*
- *Arxiu Municipal de Sitges (AMS).*
- *Arxiu de la Diputació de Tarragona (AGDT).*
- ABC hemeroteca.
- Arxiu de Revistes Catalanes antigues (ARCA).
- Biblioteca Virtual de la Premsa Històrica.
- El Mundo Deportivo. Hemeroteca.
- Hemeroteca Digital. Biblioteca Nacional de España.
- La Vanguardia hemeroteca.
- Premsa digitalitzada Ajuntament de Tarragona.
- Premsa digitalitzada de Catalunya (XACPREMSA).

Pel que fa a la recerca realitzada durant el 2023, s'ha consultat els següents fons i documents:

- Arxiu Municipal de Valls: Actes municipals de l'Ajuntament de Valls des de 1879 fins al 1886 (Registres 3588; 3589; 3590; 3591; 3592; 3593; 3594 i 3595).
- Arxiu Comarcal Baix Penedès: Actes Municipals de l'Ajuntament del Vendrell des del 1849 fins al 1885 (Registres ACBP300-4-T2-2; ACBP300-4-T2-3; ACBP300-4-T2-4; ACBP300-4-T2-5; ACBP300-4-T2-6; ACBP300-4-T2-7; ACBP300-4-T2-8; ACBP300-4-T2-9; ACBP300-4-T2-10; ACBP300-4-T2-11; ACBP300-4-T2-12; ACBP300-4-T2-13; ACBP300-4-T2-14; ACBP300-4-T2-15; ACBP300-4-T2-16; ACBP300-4-T2-17; ACBP300-4-T2-18; ACBP300-4-T2-19; ACBP300-4-T2-20; ACBP300-4-T2-21; ACBP300-4-T2-22; ACBP300-4-T2-23; ACBP300-4-T2-24 i ACBP300-4-T2-25).
- Arxiu Comarcal del Baix Camp: Actes Municipals de l'Ajuntament de Reus des del 1849 fins al 1900 (Registres: ACBC280-25-T1-4443; ACBC280-25-T1-4444; ACBC280-25-T1-4445; ACBC280-25-T1-4446; ACBC280-25-T1-4447; ACBC280-25-T1-4448; ACBC280-25-T1-4449; ACBC280-25-T1-4450; ACBC280-25-T1-4451; ACBC280-25-T1-4452; ACBC280-25-T1-4453; ACBC280-25-T1-4454; ACBC280-25-T1-4455; ACBC280-25-T1-4456; ACBC280-25-T1-4457; ACBC280-25-T1-4458; ACBC280-25-T1-4459; ACBC280-25-T1-4460; ACBC280-25-T1-4462; ACBC280-25-T1-4462; ACBC280-25-T1-4463; ACBC280-25-T1-4464; ACBC280-25-T1-4465; ACBC280-25-T1-4466; ACBC280-25-T1-4467; ACBC280-25-T1-4468; ACBC280-25-T1-4469; ACBC280-25-T1-4470; ACBC280-25-T1-4471; ACBC280-25-T1-4472; ACBC280-25-T1-4473; ACBC280-25-T1-4474; ACBC280-25-T1-4475; ACBC280-25-T1-4476; ACBC280-25-T1-4477; ACBC280-25-T1-4460; ACBC280-20-T1-71; ACBC280-20-T1-72; ACBC280-20-T1-73; ACBC280-20-T1-74; ACBC280-20-T1-75;

ACBC280-20-T1-76; ACBC280-20-T1-77; ACBC280-20-T1-78 i ACBC280-20-T1-79).

- Arxiu Municipal de Constantí: Actes Municipals de l'Ajuntament de Constantí del 1849 al 1900 (Registres: 1/G/1844; 1/G/1859; 1/G/1875; 1/G/1879; 1/G/1886; 1/G/1890; 1/G/1895 i 1/G/1900).
- Arxiu Municipal de Tarragona: Acords Municipals de la ciutat del 1849 al 1860.
- Arxiu Municipal de Cambrils: Actes Municipals de l'Ajuntament de Cambrils del 1849 al 1860
- Hemeroteca Ajuntament de Reus.

També s'està buidant totes les publicacions que s'hi conserven. De moment ja s'han mirat des del 1849 al 1856: Album de Euterpe (1862-1864), Boletín de Noticias (1843) Boletín Oficial de la Junta Revolucionaria de Reus (1868), Boletín Reusense (1843), Diana Constitucional Política y Mercantil de la Villa de Reus (1822), Diari de Reus (1844-1989), Eco de Reus (1814), El Canta-Claro (1869), El Crepúsculo (1868-1869), El Deseo del Pueblo (1856), El Distrito (1887), El Farol (1869), El Imparcial Reusense (1883), El Juglar (1845), El Látigo (1887), El Mosquito (1869), El pandemonium (1901), El Poble (1930), El Reusense (1870), El Sorbete (1868), El Veloz (1895), Gente Mal (1922), Germinal (1905-1906), Gol (1923-1924), L'Escut de Reus (1893), La Bomba (1891-1892), La Chicharra (1887), La Joven España (1836-1837), La Lira (1889), La Miscelanea (1895), La Palma (1899-1900), La Pipa (1890), La Trompeta (1894-1896), La Verdad (1868), Lo Campanar de Reus (1879), Lo Liri (1898-1899), Lo Moro de Foch (1891-1892), Lo Ventall (1898), Periódico Político y Mercantil (1814), Pisto Humorístico (1896), Reus Alegre (1891), Reus Artistich (1890-1891), Reus Literari (1890-1892), Reus Moderno (1896), Reus Tranquil (1897).

1.4. Estudi del procés d'arrelament de persones nouvingudes.

Una realitat de que es parla però sense xifres és la importància que té la pertinença a una colla i tot el que ella implica en el procés d'arrelament d'una persona nouvinguda d'un altre país, sobretot en situació de risc d'exclusió social. En aquest sentit s'ha iniciat un estudi en la línia de veure la diferència en el procés d'arrelament de les persones vinculades a colles castelleres i les que no tenen un vincle directe amb entitats locals.

L'estudi pretén analitzar els elements que estan contribuint a la inclusió social de les persones immigrants i refugiades i el paper que tenen les Colles Castelleres de Catalunya i les Illes Balears en aquest procés.

L'investigador principal del projecte és el Dr. José Oriol Rios González, Professor Titular

d'Universitat del Departament de Pedagogia de la URV, i és el cap del Grup de Recerca "Impacte Social i Educació (IMSE)".

Aquest projecte es va iniciar el mes de novembre de 2023 i s'ha previst que finalitzi l'agost de 2024.

Durant els mesos de novembre i desembre del 2023 es va realitzar la planificació del projecte, es van iniciar els contactes amb les colles per explicar el projecte, i també es va elaborar el qüestionari per enviar a les colles seleccionades. Es va convocar una beca específica per treballar en el projecte, que ha de ser un/a estudiant/a de la URV, que va guanyar la beca al desembre de 2023. A l'Annex 9 s'adjunta la credencial de la becària.

1.5. Reunions per a la identificació d'accions conjuntes amb altres actor rellevants en la recerca, transferència i divulgació del fet casteller.

El 14 gener 2023 van convidar a la càtedra a una reunió a l'Antic Ajuntament de Tarragona, on hi havia representants de diferents colles castelleres i també de diferents entitats relacionades amb el món casteller, per aportar diferents idees, pensaments... respecte al Concurs de Castells de Tarragona, podríem dir que d'aquí va sorgir el tema del III Ajut CEPAC/Càtedra, que aquesta tercera edició és conjunta.

S'han fet diferents reunions amb el CEPAC per establir les bases del III Ajut (14 març 2023), i el 4 setembre 2023 es va fer la Presentació al vestíbul del Teatre Tarragona.

Reunió a l'Ajuntament de Tarragona (11 maig 2023) convocats per la que era en aquell moment consellera de cultura Inés Solé: per repensar la Biennal de Castells. Assistents: Càtedra, CCCC, CEPAC, 4 colles de Tarragona, Ester Roca i Xavier González. Van dir que ens passarien l'acta de la reunió i que ens tornarien a convocar, però res d'això ha passat. Va ser just abans de les eleccions i hi ha hagut un canvi de govern.

Es va realitzar una visita al Museu Món Casteller – Museu Casteller de Catalunya – Valls, per tal d'establir vincles entre el museu i la càtedra. Aquests vincles han permès poder celebrar un acte organitzat per la càtedra a les instal·lacions del museu, així com també s'estan iniciant algunes col·laboracions, com per exemple l'elaboració de propostes didàctiques que oferirà el museu, exposicions, entre altres.

2. La generació i difusió de materials didàctics i divulgatius del Fet casteller.

A través d'aquesta línia de treball es pretén impulsar la creació i difusió de materials didàctics i divulgatius i obres que donin a conèixer amb rigor el Fet casteller, especialment entre la infància i la joventut.

2.1. Confecció i edició d'una guia didàctica per a secundària sobre els orígens del fet casteller.

L'objectiu d'aquesta obra és oferir als centres de secundària una dossier de treball a l'entorn del naixement dels castells humans, mitjançant l'apropament i la descoberta dels orígens dels Xiquets de Valls. Aquest contingut sorgeix de la investigació duta a terme per l'historiador Alexandre Cervelló i que es va publicar al llibre "Els orígens del fet casteller. Del ball de valencians als Xiquets de Valls. Del segle XVIII al 1849", coeditat el 2017 per Cossetània Edicions i la Colla Vella dels Xiquets de Valls.

El contingut del dossier es divideix en cinc temes cabdals, a l'entorn dels quals es reproduïx un document de l'època i s'assaja una introducció històrica derivada del llibre de Cervelló. A continuació, es presenten una sèrie d'activitats multidisciplinàries que permet acostar-nos als orígens dels castells des de diversos punts de vista. Així doncs, d'una manera entretinguda, els alumnes descobriran els primers Xiquets de Valls i entendran les bases d'una tradició que s'ha transmès de generació en generació al llarg de gairebé dos segles i mig i que ha permès viure esplèndides diades a les places d'arreu del país.

S'han elaborat els continguts i s'ha finalitzat la Guia, tant en format electrònic com en format paper (Annex 11). La versió digital de la guia es troba al següent enllaç: https://drive.google.com/file/d/1eYnGExNycdumZO5CAStR6DOFz_DJv8wL/view?usp=sharing

Guia didàctica

ELS ORÍGENS DEL FET CASTELLER:
**DEL BALL DE VALENCIANS
ALS XIQUETS DE VALLS**

(DEL SEGLE XVIII AL 1849)

ALEXANDRE CERVELLÓ SALVADÓ

ADAPTACIÓ AL FORMAT GUIA DIDÀCTICA: **ROGER ROIG CÉSAR**

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

Càtedra URV per a
l'Estudi del Fet Casteller

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

[publicacions]
urv

Amb el suport del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

A través dels diferents CRP (Centre de Recursos Pedagògics) del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, s'ha fet arribar la versió digital de la guia als diferents centres d'Educació Secundària de Catalunya, i també se'ls hi ofereix la versió en paper, prèvia sol·licitud o desplaçant-se al seu CRP més proper.

2.2. Edició del llibre “On és l'Estel·la? Històries de castells”.

El llibre s'ha publicat el mes de setembre de 2023, i es va presentar el dia 16 de setembre de 2023 a la Setmana Llibre en Català a Barcelona .

Aquesta activitat va tenir el següent ressò en els mitjans de comunicació: diaridigital.urv.cat/un-llibre-illustrat-repassa-la-historia-dels-castells/ (Annex 12) i també per part de la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya (Annex 13).

S'ha iniciat la seva distribució gratuïta per part de l'editorial Comanegra, a 300 escoles d'Educació Primària de Catalunya i a 80 Biblioteques Públiques. La selecció d'escoles l'han fet les colles castelleres tenint en compte la seva àrea d'influència.

2.3. Presentació de l'obra “Muixerangues al cel” per un dels autors, Joan Bofarull, a Tarragona.

Es va fer la presentació del llibre “Muixerangues al cel” a l'Antic Ajuntament de Tarragona el 13 set 2023. El va presentar un dels autors, Joan Bofarull. Va moderar l'acte

el periodista casteller Carles Esteve, i va assistir la consellera de cultura de l'ajuntament de Tarragona, Sandra Ramos (Annex 10).

3. Jornada de reflexió i anàlisi sobre una temàtica castellera.

Des de la Càtedra URV per a l'estudi del fet casteller s'organitzà el dijous dia 16 de novembre de 2023 -coincidint amb l'aniversari de la inclusió dels castells en la llista representativa del patrimoni cultural immaterial de la UNESCO- una jornada sobre recerca i documentació castellera (Annex 14).

Amb el suport de: Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Col·laboren:

La jornada es va celebrar al Museu Casteller de Catalunya amb el següent programa:

16:00h. Benvinguda.

Marta Calull, directora de la Càtedra. **Rosa Canela**, de la Direcció General de Cultura Popular i Associacionisme de la Generalitat. **Josep Solé**, Colla Vella dels Xiquets de Valls. **Pau Camprovin**. Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya.

16:15h. Els reptes i les necessitats dels investigadors del fet casteller.

Àlex Cervelló, Doctor en història contemporània i investigador.

Maria Lluïsa Gené, Investigadora. Autora de la tesi doctoral “La cultura visual del món casteller”.

Manel González, Investigador Principal del projecte *Sinistralitat de la Canalla Castellera*.

Maria Roig, Directora de diversos documentals de temàtica castellera.

Albert Samper. Doctor en arquitectura, professor de la URV.

Modera: Guillermo Soler, periodista i antropòleg.

17:00. La gestió dels recursos bibliogràfics, documentals i d'informació relacionats amb el fet casteller.

Jordi París, Director del Museu de Valls.

Salvador Cabré, Director de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Camp.

Carme Montcusí, Coordinadora de CRAI de Campus-URV.

Òscar Montserrat, responsable de l'Arxiu dels Castellers de Barcelona.

Modera: Míriam Mariné, directora de Món Casteller - Museu Casteller de Catalunya.

17:45h. Debat obert.

18:30h. Visita al Museu Casteller I Refrigeri.

Resultat d'aquesta jornada, amb la participació de 44 persones, representants de les administracions, el món acadèmic, arxius i centres de documentació, colles castelleres, la Càtedra per a l'Estudi del Fet Casteller de la URV ha elaborat un document de reflexió amb les diferents aportacions (Annex 15).

Aquesta activitat va tenir el següent ressò en els mitjans de comunicació:

<https://revistacastells.cat/2023/11/la-catedra-urv-reflexiona-sobre-recerca-castellera-a-valls/>

<https://valls.radiociutat.com/2023/11/16/el-museu-casteller-acull-la-jornada-castells-eina-per-a-una-recerca-rigorosa/>

https://agenda.urv.cat/agenda/show_event/107288/jornada-castells-eines-per-a-una-recerca-rigorosa.html

<https://twitter.com/CePACcastells/status/1724368337344295100>

4. La difusió de conceptes científics utilitzant el fet casteller com a fil conductor.

L'any 2023 va continuar el projecte Castells de Ciència, ja iniciat el 2021, amb el suport econòmic de REPSOL i la col·laboració dels ajuntaments de Valls, Tarragona i Reus. Aquest projecte neix amb la voluntat de fer divulgació científica a partir d'un fenomen cultural, multitudinari, arrelat al territori i reconegut internacionalment, com són els castells, declarats Patrimoni Cultural i Immaterial de la Humanitat per la UNESCO l'any 2010. Aquesta iniciativa està impulsada per la Unitat de Comunicació de la Ciència, ComCiència (UCC+i) i la Càtedra per a l'Estudi del Fet casteller de la URV.

Castells de Ciència té l'objectiu de relacionar diferents disciplines científiques amb l'activitat castellera, i demostrar que es pot parlar sobre química, antropologia, física, arquitectura, sociologia o història i de molts d'altres àmbits científics a l'hora de referir-se als castells. En aquest projecte trobareu diferents materials que així ho demostren: cartells il·lustrats, textos divulgatius i vídeos animats que apropen diferents aspectes de la ciència a la ciutadania a través dels castells com a fil conductor. El projecte es complementa amb altres activitats: cicles de xerrades sobre castells i ciència, accions efímeres a diferents carrers i places de les ciutats col·laboradores i visites científiques comentades a assajos i diades castelleres.

Pàgina web del projecte: <https://castellsciencia.urv.cat/ca/>

A l'Annex 16 hi ha una recopilació del ressò del projecte en diferents mitjans de comunicació.

En el marc del projecte Castells de Ciència s'han adaptat els cartells il·lustrats de gran format al format web per ampliar els continguts recollits en la pàgina web del projecte. També s'ha fet adaptacions dels articles incorporant il·lustracions de les noves disciplines. Finalment, els diners aportats es van utilitzar en l'adaptació del rollup per a les xerrades que es van fer el mes d'octubre en el marc de la inauguració de la Fira de

Santa Úrsula de Valls, on un dels investigadors de la URV va parlar sobre les matemàtiques aplicades als castells.

“La conferència inaugural del simposi anirà a càrrec de Roger Guimerà, físic i investigador ICREA del departament d'Enginyeria de la Universitat Rovira i Virgili, que presentarà «la dificultat matemàtica dels castells». Guimerà abordarà com els models i algorismes matemàtics poden agrupar diferents variables per calcular i classificar els castells en funció de la seva dificultat. El projecte forma part dels treballs de Castells de Ciència, una iniciativa impulsada per la Unitat de Comunicació i Divulgació de la Ciència de la URV – ComCiència i la Càtedra per a l'Estudi del Fet Casteller de la mateixa universitat.”

Aquesta activitat va tenir ressò en diferents mitjans de comunicació. Entre d'altres:

<https://www.valls.cat/la-ciutat/noticies/7298-la-fira-de-santa-ursula-emmarcara-una-nova-edicio-del-simposi-casteller-de-catalunya>

https://www.diarimes.com/ca/camp-tarragona/230928/la-fira-santa-ursula-valls-emmarcara-una-nova-edicio-del-simposi-casteller-catalunya_135729.html

5. La recerca en l'àmbit de la seguretat i la prevenció de lesions castelleres.

Durant l'any 2023 s'ha continuat treballant en dos projectes de recerca en l'àmbit de la seguretat i la prevenció de lesions castelleres.

5.1. Projecte sobre sinistralitat i canalla castellera.

L'objectiu d'aquest projecte és avaluar la incidència de lesions traumàtiques en nens i

nenes corresponents a les posicions del pom de dalt en castells humans, a Catalunya, en relació a altres activitats esportives, concretament el futbol. Aquest estudi permetrà dissenyar noves estratègies de prevenció de lesions en la canalla castellera.

Durant l'any 2022 es va contactar amb l'equip investigador per a dur a terme la redacció i posterior desenvolupament del projecte. El projecte es va iniciar el febrer del 2023, i té prevista la finalització el desembre de 2024.

L'investigador principal del projecte és el Dr. Manel González Peris, de la Unitat de Medicina de l'Esport de la Xarxa Santa Tecla Sanitària i Social. També és professor de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de la URV. El grup investigador està format per les Doctores Montse Giralt Batista i Marta Romeu Ferran i l'estudiant Marcel Guíu Ortín, de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de la URV.

A l'Annex 17 s'adjunta la Memòria del Projecte.

5.2. Projecte de modelització matemàtica en els castells.

L'any 2020 es va presentar un estudi preliminar sobre modelització matemàtica en els castells, que indicaven dues possibles vies per l'anàlisi de les caigudes dels castells: l'estudi estàtic de l'estructura, i l'anàlisi del comportament dinàmic dels castells. L'objectiu final del projecte es determinar l'àrea de la pinya necessària per garantir que, en cas de caiguda, les persones cauran sobre la base i evitar així un possible impacte a terra.

Aquest estudi preliminar sobre el comportament d'una estructura de pilar va ser desenvolupat per diversos matemàtics i enginyers de la Universitat de Girona (UdG), la Universitat Politècnica de Catalunya BarcelonaTech (UPC), el Centre de Recerca Matemàtica, la Universitat de Lisboa i la Universitat de Warwick.

La segona fase del projecte hauria de consistir en la validació dels resultats de la primera fase de l'estudi amb l'objectiu d'estendre la metodologia a estructures de castells més complexes. Durant el 2023 es van analitzar les necessitats materials i humanes per al desenvolupament del projecte amb l'objectiu de portar-lo a terme a partir del 2024. Malgrat tots els esforços realitzats, a data d'avui, el projecte no podrà tenir continuïtat degut als elevats costos econòmics que serien necessaris.

6. La creació d'un espai de formació per a futurs investigadors i experts del fet casteller.

Amb l'objectiu de crear un espai de referència per a la formació d'investigadors i experts del fet casteller, durant l'any 2023 s'han portat a terme tres noves iniciatives.

6.1. Elaboració d'una base de dades d'experts universitària en el fet casteller.

Per tal de facilitar les tasques de la càtedra, així com també a altres organismes, tant públics com privats, és necessari disposar d'una base de dades d'experts castellers. Aquests experts en el fet casteller haurien de cobrir les diferents temàtiques castelleres. Aquest 2023 s'ha elaborat un qüestionari (Annex 17) que ha estat enviat a tot el personal de la URV. En aquests moments s'estan recollint i analitzant els qüestionaris rebuts.

Una vegada ja es disposi de la base de dades a nivell de la URV, es pretén ampliar la base de dades fora de la URV.

6.2. Creació d'un fons específic a la web del CRAI URV.

El CRAI URV ha fet un subapartat a la seva web amb el nom "Fet Casteller", per tal de facilitar la tasca de la recerca de bibliografia castellera.

6.3. Digitalització de publicacions sobre temàtica castellera.

Es de rellevant importància poder disposar de publicacions de temàtica castellera en format digital, i en aquest sentit la càtedra amb col·laboració amb el CRAI URV ha iniciat un estudi de digitalització de les obres descatalogades i sense drets d'autor. Per altra part, s'han adquirit els drets de l'edició digital dels primers quatre volums de l'Enciclopèdia Castellera i s'ha realitzat la digitalització. També s'ha començat a elaborar el llistat de llibres a digitalitzar i establir-ne la seva prioritització.

7. Difusió de les activitats de la càtedra.

Per tal de donar difusió de les diferents activitats que ha realitzat la càtedra s'han utilitzat els mitjans i recursos del Gabinet de Comunicació de la URV. També s'ha realitzat el manteniment i desenvolupament de la seva pàgina web, la qual es va iniciar durant el 2022.

Per altra part, representants de la càtedra han sigut convidats per explicar quins són els objectius de la càtedra o algunes de les seves activitats a:

- La directora de la Càtedra va participar a la retransmissió de la Jornada Castellera a Ràdio Altafulla el 15 juliol 2023 per poder explicar quins són els objectius de la càtedra.
- La directora de la Càtedra va ser entrevistada a Ràdio Ciutat de Tarragona – 5 setembre 2023.
- La directora de la Càtedra va ser entrevistada a Tarragona Ràdio – 7 setembre 2023.
- El subdirector de la Càtedra va ser entrevistat per Ona La Torre durant la retransmissió d'una diada Castellera a Torredembarra el 3 de setembre del 2023.